

NAPREJ

Glasilo jugoslovanske socialno demokratične stranke.

Štev. 41.

V Ljubljani, sobota dne 1. septembra 1917.

Leto I.

Častna dolžnost vsakega sodruga in sodružice je, da se naroči na delavsko glasilo, ki izhaja v njihovem materinem jeziku in ga po svoji moči razširja.

Pismo z bojišča.

Na bojišču, 22. avgusta 1917.

Eno samo vprašanje slišimo danes povsod, v vseh jezikih, ob vsaki priliki: Kdaj bo konec tega strašnega klanja? Zlasti sedaj postaja nestrpnost naravnost neznosna, ko smo slišali toliko miroljubnih izjav iz ust evropskih državnikov. In potem se vedno vprašujemo, kdo vendar zadržuje konec vojne, če žele vsi narodi mir, če govore državniki o miru? Na to vprašanje odgovarjamo, da zavlačujejo vojno tisti, ki imajo milijonske profite od nje: Veleagrarci, veletrgovci in veleindustrialci. Ti ljudje se ne odrečejo tako lahko bogati žetvi, kakršno imajo danes in nič jim ni zato, če pade vsak dan nekoliko tisočev najboljših in najzdravejših in če rodi vsak dan nove armade vdov in sirot, če rodi vsak daljni dan vojne nove čete pohabljenec, ki bodo hudo breme bodoči družbi. Brezvestno pehajo ljudstvo v propast, samo da so njihove malhe polne...

Na fronti mnogo govorimo o parlamentu. Zbornica ljudskih zastopnikov je predstavnik naroda, kajti narod je izvolil te gospode popolnoma po svoji volji, da zastopajo njegove težnje v parlamentu. Parlament ima veliko mogočnost in pravico, da napravi zakone v korist ljudstva. Ali je bilo ljudstvo prepričano, da pošlje res najboljše zagovornike svojih pravic v parlament, ki mu pribore najlepšo bodočnost? Gotovo je bilo prepričano, da je tako, saj so obljubovali gospodje na volilnih shodih nebesa na zemlji. Danes se je ljudstvo zbudilo, šele danes se je začelo zavedati svojih zmot. Sedaj spoznava pač vsakdo, zakaj so zadnja desetletja vse evropske države tako divje tekmoval v oboroževanju in da je bila ta divja tekma priprava za najkrvoločnejšo vojno. Šele danes spoznava ljudstvo, da se niso gradili drednoti — zgrajeni z dovoljenjem ljudskih zastopnikov — zato, da uvažajo živež, da se niso gradili topovi za parade in manevre. Žalostno je pa to, da ti ljudski zastopniki, ki so soodgovorni za vso bedo, ne krenejo danes na druga pota, da bi odločno zahtevali konec vojne. Kot zvest socialni demokrat pozdravljam zahtevo jugoslovanskih poslancev po ujedinenju jugoslovanskih narodov in zahtevo po avtonomiji. Saj smo mi to že zdavnej zahtevali, že tedaj, ko ta gospoda niti razumeti ni hotela, kaj je narodna avtonomija in se je le posmehovala naši zahtevi. Pa nočem se spominjati preteklih časov, saj pride ugodnejši čas za obračun. Kakor že rečeno, soglašam s tem, da je potrebna narodna avtonomija. Ali poleg te zahteve

bi bili morali gospodje zahtevati še kaj drugega. Prezrli so, da umre vsak dan na stotine slovanskih junakov, ki ne bodo imeli ničesar od avtonomije; prezrli so, da se pogrezamo Slovenci, že prej siromašen in zatiran narod, vsak novi dan vojne v še večje robstvo in izkoriščanje po drugih narodih. Vzporedno z akcijo za avtonomijo bi bili morali pričeti prav tako energično akcijo, da se napravi konec tega blaznega klanja. Naj bi poslanci gledali na to, da rešijo čimveč onih, ki naj uživajo avtonomijo. Nehote se mi vsiljuje tale primer: Če padem spričo svojih dobrih prijateljev v vodnjak, iz katerega ne morem brez zunanje pomoči, bi svojim prijateljem hudo zameril, da bi šli za me pripravljati dobro južino, preden me potegnejo iz vodnjaka. Med tem ko bi bila južina pripravljena, bi jaz že vtonil v vodnjaku...

Da pa je danes tako žalostno, temu je ljudstvo v veliki meri krivo samo, ker je pri izbiri svojih zastopnikov — pa najsi bo v katerikoli zastop — premalo mislilo in prerado verjelo gladkim besedam. V vse zastope, od občinskega odbora do parlamenta, pošilja ljudstvo tiste, ki se opirajo na bogastvo ali na svojo „plemenitost“ od rojstva, nikdar pa tistih, ki imajo široko obzorje in globoko znanje. Zato pa tudi vsa ta gospoda po različnih zastopih nima resne volje, da bi delala za ljudske koristi.

Vi sodrugi in sodružice, ki ste ostali doma, pa ne zamudite nobene prilike za agitacijo, ker nikdar še ni bile zemlja tako zrahljana kakor danes. Mi vojaki na fronti pa se osvetimo nad tistimi, ki nas neusmiljeno bičajo že nad tri leta s tem, da zanašamo socialistične ideje med tovariše vojake.

V. Ž.

Novi Seidlerjev kabinet.

Uradna „Wiener Zeitung“ razglasa cesarsko pismo ministrskemu predsedniku dr. vitezju Seidlerju, s katerim je vladar po predlogih ministrskega predsednika imenoval ministre takozvanega definitivnega kabineta.

Dosedanji voditelji posameznih ministrstev ostanejo večinoma kot definitivni ministri na svojih mestih: sekcijski načelnik dr. Ludovik Cwiklinski kot minister za nauk in bogočastje, sekcijski načelnik in ravnatelj severne železnice dr. Karl baron Banhans kot železniški minister, sekcijski načelnik dr. Hugo vitez Schauer kot justični minister, sekcijski načelnik Emil vitez Homan pl. Herimberg kot minister za javna dela, sekcijski načelnik dr. Ferdinand baron Wimmer kot finančni minister in sekcijski načelnik podmaršal Karel Czapp pl. Birkenstetten kot minister za deželno brambo. Nadalje so imenovani: vseučilišni profesor dr. Friderik baron Wieser trgovskim ministrom in veleposestnik Ernest grof Silva-Tarouca poljedelskim ministrom, bivši voditelj trgovskega ministrstva dr. Viktor Mataja, sekcijski načelnik dr. Ivan vitez Žolger in dr. Julij

Izhaja razen ponedeljka vsak dan dopoldne.

Uredništvo in upravnništvo v Ljubljani, Frančiškanska ulica štev. 6, 1. nadstropje, Učiteljska tiskarna.

Naročnina po pošti z dostavljanjem na dom za celo leto K 30.—, za pol leta K 15.—, za četrt leta K 7.50, za mesec K 2.50. Za Nemčijo celo leto K 33.60, za ostalo tujino in Ameriko K 42.—. Posamezne številke po 10 vinarjev.

Rokopisi se ne vračajo, nefrankirana pisma se ne sprejemajo. Reklamacije za list so poštne proste.

Inserati: Enostopna peti vrstica 30 vin.; pogojem prostor 50 vin.; razglasi in poslano vrstica po 60 vin.; večkratni objavi po dogovoru primeren popust.

Twardowski-Skrzypna in vseučilišni profesor dr. Jan Horbaczewski pa ministri. Slovenski rojak minister dr. vitez Žolger bo imel posebno nalogo, urediti enotno upravo takih upravnih zadev, ki so v zvezi z vojno in ki spadajo v področje raznih ministrstev.

O novem ministrstvu se razglasa naslednji oficijozni komentar: V resnem času stopa nova vlada pred javnost. Ker politične stranke same sestavo parlamentarnega kabineta niso smatrale kot času primerno, našel se je definitivum v drugi smeri. Nova vlada sestoji iz uradnikov in strokovnjakov. Njen stvarni program ne more biti drugačen, kakor bi ga morala ustvariti vsaka vlada po časovnih potrebah. Splošna smer se ne menja. Na dosedanje opore parlamentarnega obrata se tudi v bodoče računa. Sestava kabineta pa naj dosedaj ob strani stoječim političnim in narodnim elementom olajša, da se s to smerjo sprijaznijo ter udeležujejo pozitivnega dela.

Nova vlada bo skušala pred vsem ojačiti in oživiti notranje gospodarstvo ter zboljšati in zagotoviti preskrbo za skupnost in za posameznika. Zagotoviti hoče pod vsakim pogojem vojne potrebščine, obenem pa znižati žrtve prebivalstva na najnižjo izmero. Vodi jo v tem prepričanje, da se najde v tem najboljše jamstvo za skorajšen in srečen konec vojne, na katerega smemo trdno upati vsled sijajnih vojnih činov monarhije in njenih zaveznikov.

V političnem oziru bo nova vlada v prvi vrsti stremila za tem, da v razboritem sodelovanju z državnim zborom približa uresničenju že označeni program času primerne izpolnitve naše ustave, varujoč pri tem potrebne skupnosti, v zmislu narodne avtonomije, ki odgovarja ravnopravnosti narodov.

Nov kabinet naj se smatra kot vlada zvestega izpolnjevanja vseh državnih obveznosti, uspešne rešitve vojnih nalog, intenzivnega gospodarskega, socialnopolitičnega in državno finančnega dela, narodne nepristranosti in poravnave nasprotstev na ustavnem temelju.

V novi definitivni kabinet je vzel dr. Seidler tudi Schauerja kot justičnega ministra. To imenovanje mora izzvati hud odpor pri vseh političnih strankah, ki imajo še količkaj zmisla za pravico in pravičnost. Dr. Schauer je kompromitiran kot Stürgkhov najintimnejši sodelavec, on nosi velik del odgovornosti za one krute obsodbe v vojnem času, ki prihajajo šele sedaj polagoma na dan, in ki so tako strahotne, da nimajo para na vsem svetu.

V novem kabinetu je tudi Slovenec dr. Ivan vitez Žolger. Graška „Tagespošta“ ga že označuje za Jugoslavana in hiti dopovedovati, da je vnet zagovornik jugoslovanskih interesov.

O naših narodnih problemih.

XIV.

Ta koncentracijski proces se uveljavlja tudi med bankami samimi. Velike banke financirajo velepodjetja, prevzemajo prodajo njihovih izdelkov in so tako postale obenem moderne veletrgovske hiše.

Leta 1909 je 10 velikih dunajskih bank imelo nad 637 milijonov delniškega kapitala in nad 252 milijonov rezervnih fondov. Vlagatelji so vložili v nje 3372 milijonov kron. S tem kapitalom so zaslužile — leta 1909 je bila kriza! — 75 milijonov čistega dobička. Velike nemške in češke banke imajo pri nas veliko podružnic; vse so v zvezi z večjimi ali manjšimi industrijskimi ali trgovskimi obrati, ki so finančno odvisni od njih.

Velike svote si zaslužijo bančna podjetja tudi na takozvanih efekti, borzah, kjer se kupčuje s privatnimi in državnimi zadolžnicami ter akcijami raznih velikih delniških družb. Ker se vrednost teh papirjev neprestano menjuje, spekulirajo z njimi, računajoč na dobiček med nakupno in prodajno ceno. Banke z vrednostnimi papirji navadno precej sigurno spekulirajo, ker razpolagajo z velikimi kapitalijami in se jim zato velikokrat posreči vplivati na kurzno gibanje. Banke kupujejo in prodajajo devize, valute, vrednostne papirje, eskontirajo menice in devize, izdajajo čeke in nakaznice, dajejo predujme na blago — vse za dobiček. Skratka: Z ene mize se vodi gospodarsko življenje celih narodov. Bankirji obvladujejo celo narodno gospodarstvo, vladajo nad produkcijo in razpečevanjem izdelkov in določujejo smer nadaljnjega gospodarskega razvoja. Na ta način se množe veliki kapitali v oblasti posameznih kapitalistov.

Med Slovenci je ta razvoj šele v početku. Med nami so se usidrale številne podružnice velikih bank tujih kapitalistov, ki se okoriščajo od našega narodnega gospodarstva. Od domačih zavodov je omejit posebnost „Jadransko“ in „Kreditno“ banko. Jadranska banka v Trstu je imela leta 1912 delniškega kapitala 8 milijonov (danes že 12 milijonov; letošnji povišek delniškega kapitala je bil baže devetkratno podpisan!).

Rezerv je bilo 642.283 kron, tujih vlog 6.556.868 kron, čistega dobička pa 680.246 kron. Ta banka ima osem podružnic. Dividenda v letu 1912 je znašala 6½%. Banka je udeležena pred vsem pri raznih paroplovnih družbah na Adriji. Kreditna banka je imela leta 1912 delniškega kapitala 8 milijonov kron, rezerv 848.802 kron, tujih vlog 13.237.170 kron. Čisti dobiček v tem letu je znašal 664.476 kron. Banka ima 6 podružnic. Leta 1912 je izplačala 6% dividendo. Ta banka je udeležena pri mnogih industrijskih in trgovskih podjetjih.

Poleg teh dveh bank posluje deželna banka, ki se predvsem peča z hipotekami in komunalnimi krediti in pa Ilirska banka, ki se baže opira na kapital nekaterih združenih kreditnih zavodov.

Narodno gospodarsko potrebna „Zadružna banka“ — ki naj služi splošnosti in pospešuje ter utrdi zadružniško organizacijo narodnega kapitala — se šele snuje.

As.

Politični pregled.

— Italijani in Jugoslovani. N. Z. Z. poroča: Italija priznava Srbiji ali bodoči jugoslovanski državi izhod na Adrijo, ki pričinja pod Zadrom in sega do Trogirja. Vse ostalo avstr. obrežno ozemlje zahteva Italija zase. Srbija pa hoče priznati italijanske pravice le na Zader, vse ostalo dalmatinsko obrežje s Kotorom vred zahteva zase, ker

je Italiji že itak zagotovljena nadvlada v Adriji s tem, da dobi Trst, Pulj in Valono. Srbija tudi ni pripravljena na kakršnekoli koncesije v Macedoniji. Priklonitvi Črnogore Srbiji se ne upira srbska vlada. „Corriere della Sera“ nastopa ostro proti zahtevam Jugoslovanov po vsej Dalmaciji in pravi, da so italijanske pravice v pogodbah zavezniški tako natančno določene, da je vsako napačno razumevanje izključeno.

— Poljski državni svet v konfliktu z Avstro-Ogrsko. Poljski državni svet je odstopil zato, ker so uvrstili poljske legije v avstro-ogrsko armado in ker so oblasti izvršile to brez vednosti državnega sveta.

— Glavni odbor nemškega rajstaga za odpravo politične cenzure. Glavni odbor rajstaga je razpravljal o odpravi politične cenzure in izjemnega stanja. Govorniki vseh strank, razen konservativcev, so kritizirali postopanje cenzure, ki je privedla do nevzdržljivih razmer. Drž. podtajnik iz notranjega ministrstva je govoril proti odpravi izjemnega stanja, ker je izjemno stanje potrebno sredstvo sile za življenske interese, katerega ne more pogrešati nobena vojskojoča se država. Glede odprave pol. cenzure za zadeve notranje politike je izjavil podtajnik, da preštudira, če se lahko omili ta cenzura. Nek govornik centra vprašuje, kdo nosi politično odgovornost za cesarjeve govore. Državni tajnik zunanega urada pojasni, da ima zunanji urad stalnega zastopnika v glavnem stanu, tako da je zagotovljena odgovornost kanclerja, dalje pravi, da je treba obdržati gotovo oblast cenzuri zaradi zunanje politike. Pri glasovanju je bil odklonjen predlog socialnih demokratov za odpravo izjemnega stanja, sprejet pa predlog za odpravo politične cenzure.

— Odgovor na papeževo noto. Svoobodni odsek pri nemškem kanclerju je prekinil svoje delo in ga nadaljuje prihodni teden. V tem času bodo pogajanja med Berlinom, Dunajem, Carigradom in Sofijo glede odgovora na papeževo noto.

— Odgovor Amerike papežu je sestavljen v zelo vljudni obliki, a pravi, da ni nota primerna za razpravljanje o miru, ker Nemčija še ni povedala svojih pogojev.

— Rуска mobilizacija leta 1914. Petrograško „Novoje Vremja“ poroča: V procesu Suhomlinova je bivši štabni šef general Januškevič na vprašanje obtoženčevega zagovornika izjavil: Koncem julija 1914 se je s prva sklenilo, mobilizirati le štiri jugozapadne vojne okraje proti Avstriji. 30. julija je Januškevič poročal caru ter silil na to, da se mobilizira cela armada, ker mora biti stališče Rusije jasno ne le Avstriji, ampak tudi Nemčiji. Car je podpisal povelje za mobilizacijo cele armade. Januškevič je prišel s poveljem v ministrski svet in zvečer istega dne je car telefonično vprašal Januškeviča, če bi ne zadostovala delna mobilizacija samo proti Avstriji. Januškevič je odgovoril, da je že vpoklicanih 400.000 rezervistov. Sedaj se ne da nič več premeniti, ker bi to lahko povzročilo katastrofo. Car je odgovoril, da je prejel brzojavko cesarja Viljema, ki se s častno besedo zaveže za prijateljske odnose med Rusijo in Nemčijo, če Rusija ne izvrši splošne mobilizacije. Januškevič se je peljal k Sazonovu ter izjavil, da je nemogoče razveljaviti splošno mobilizacijo. Dne 31. julija popoldne je poročal Januškevič zopet caru. Sazonov, Suhomlinov in Januškevič so soglasno sklenili, da ni mogoče preklicati mobilizacije. Po tej Januškevičevi izpovedbi je izjavil Suhomlinov, da ga je car po noči telefonično poklical in mu ukazal, naj razveljavi mobilizacijo. To je bil — pravi Suhomlinov — direkten ukaz, katerega se ni moglo ugovarjati. Če pa se razveljavi ukazana mobilizacija, se je bilo bati katastrofe. Tudi Januškevič je izpovedal, da mu je izjavil, da se mora mobilizacija preklicati. Januškevič je caru odgovoril, da je to tehnično nemogoče. Vendar

je car vztrajal na svojem ukazu. Na Januškevičovo vprašanje, kaj naj stori, sem odgovoril jaz (Suhomlinov): Ne storite ničesar! Prihodnje jutro sem se caru zlagal, da se mobilizirajo le zapadni vojni okraji. Vedel sem pa, da se splošna mobilizacija nadaljuje in se ne more ustaviti. Posrečilo se je še isti dan, cara pregovoriti; meni pa se je izreklo priznanje za gladko izvršitev mobilizacije. Nato je priča Januškevič izpovedal: Dne 29. julija ob treh popoldne sem dal nemškemu vojaškemu atašeju častno besedo kot šef generalnega štaba, da se mobilizacija do tega trenutka ni ukazala. Ker mi ataše tega ni veroval, sem mu ponudil pismeno izjavo, kar pa je odklonil. Bil sem upravičen za to izjavo, ker se še ni bil izdal ukaz o mobilizaciji. Jaz sem imel ta ukaz že v žepu.

— Z moskovske državne konference. Predčerašnje seje moskovske državne konference se je udeležila tudi gospa Brežovska, ki je — simpatično pozdravljena — koncem svojega govora naglašala, da se mora od besed preiti k dejanjem ter pomagati, da se armada spametuje. Knez Krapotkin je v svojem velikem političnem govoru pozval armado, naj zbere vse moči, da prepreči nemško zmago. Izrazil je končno željo, da se Rusija proglasi za federativno republiko. Plehanov je protestiral proti trditvi, da je ruska revolucionarna demokracija pripravljena skleniti poseben mir. Izjavil je, da ruska demokracija ni zmožna za tako sramotno dejanje, ki bi pomenilo izdajstvo velike francoske in angleške demokracije.

Dnevne beležke.

— Revizija oprostitev. Oddelek za oprostitev v domobranskem ministrstvu, kateremu je bila poverjena revizija vseh oprostitev, dovrši svoje delo proti koncu meseca septembra. Oprostitev potrjencev do 37. leta se bo ravnala izključno po stopnji njihove sposobnosti za vojaško službo. Vsi oproščenci teh letnikov, tudi državni nametščenci, katerih oprostitev ni bila razveljavljena pred 30. septembra, morajo pričakovati poziva, da se jeseni preustavijo vojaški pregledovalni komisiji, ki preišče njihovo sposobnost za vojaško službo. Od izreka komisije bo odvisna nadaljna veljavnost oprostitev. Oproščeni ostanejo samo oni, ki jih komisija spozna za nesposobne za službo na fronti, in sicer najbrž za ves čas vojne, dočim bodo morali vsi ostali odriniti v vojaško službo. Za starejše oproščence bo tudi merilo stopnja njihove sposobnosti za vojaško službo, odločilna poleg tega pa bo tudi neobhodna potreba njihove oprostitev. Vsled odločbe oddelka za oprostitev v domobranskem ministrstvu, sporazumno s finančnim ministrstvom, se bo v nekaterih podjetjih, kot n. pr. pri bankah, zahtevala obsežnejša nadomestitev ženskih delovnih moči.

— Italijanski letalec nad Podbrdom. Zadnji petek o poldvanajstih priletel je nek italijanski letalec nad kranjsko-goriško mejno postajo državne železnice Podbrdo. Spustil se je precej nizko, vrgel štiri vžigalne bombe ter odletel proti jugu. Ena hiša je pogorela. Na postaji nobene škode.

— Tedenski izkaz o zdravstvenem stanju mestne občine ljubljanske od 19. do 25. avgusta: Novorojencev 15, umrlo je 41 oseb, od teh je bilo 13 domačinov in 28 tujcev. Za grižo sta umrli 2 osebi (1 domačin in 1 tujec), za jetiko je umrlo 5 oseb (2 domačina in 3 tujci). Na tifusu je obbolelo 5 domačinov, 5 tujcev in 89 vojakov, na griži pa 15 domačinov, 2 tujca in 48 vojakov, na difteriji je obolel 1 domačin.

— Krekovci osnujejo lastno založbo. Sobotna „L. Z.“ prinaša registracijo nove tiskovne zadrage pod imenom „Nova založba v Ljubljani, registrovana zadruga z

omejeno zavezo". Predlagatelji so sledeči gospodje: Bogumil Remec, c. kr. profesor v Ljubljani; dr. Janez Ev. Krek, državni in deželni poslanec v Ljubljani; Anton Kralj, tajnik "Združne zveze" v Ljubljani; Ignacij Zaplotnik, mestni katehet v Ljubljani; dr. Josip Jerič, odvet. kand. v Ljubljani; F. S. Finžgar, župnik v Sori; dr. France Jež, odvetniški kandidat v Ljubljani; Janko Barlé, mestni župnik v Ljubljani. Namen zadruga je pospeševati gospodarsko korist zadrugnikov s skupnim izdajanjem, to je z zalaganjem, razmnoževanjem in razpečevanjem raznovrstnih duševnih proizvodov, zlasti onih proizvodov zadrugnikov samih, ki se pečajo s perečimi dnevnimi vprašanji in z izvrševanjem knjigotiske ter grafično in z umetniškimi obrti. Zadrugni delež znaša 20 K.

— **Zasebni uradniki in uradnice** na Kranjskem, Slovenskem Štajerskem, Koroškem in Primorskem se opozarjajo, da bo začetkom septembra v Ljubljani ustanovni občni zbor "Društva zasebnih uradnikov in uradnic na slovenskem ozemlju." Društvu more pristopiti kot član vsak uradnik ali uradnica katerekoli narodnosti, ki biva na imenovanem ozemlju. Namen društva je predvsem, da zastopa stanovske koristi zasebnega uradništva, da skrbi za izboljšanje gnotnega položaja, da člane strokovno izobražuje, da jim daje v potrebi podpora sredstva, da skrbi v brezposelnosti za službo itd. Ker more biti tako društvo za zasebno uradništvo zdaj in v bodočnosti velike važnosti, je vsakega posameznega uradnika in uradnice lastna in skupna korist, da pristopi društvu kot član. Zato naj oni, ki so pristopnice že prejeli, te čimprej podpišejo in jih vrnejo na naznanjeni naslov. Kdor pa pristopnic še ni prejel, jo dobi pri g. Iv. Hitru, nadoficijalu Mestne hranilnice ljubljanske v Ljubljani. Pristopnino in članarino določi ustanovni občni zbor.

— **Stranke in hišne pole.** Stranke ki bi iz kateregakoli vzroka vpisale v hišno polo več oseb, kakor jih pri rodbini stanuje, se pozivljajo, da se takoj zglaste pri mestnem magistratu, in svojo napoved popravijo, da se izognejo strogi kazni. Hišna legitimacija, katero so prejeli hišni gospodarji, služi v to, da se z isto zglasti vsako stranko ki se v hišo priseli ali iz hiše izseli. Za prigrasitev ali odglasitev pošlje hišni gospodar lahko tudi kako drugo osebo, kateri pa mora izročiti hišno legitimacijo. V hišno legitimacijo vpiše prigraseno ali odglaseno stranko mestni magistrat. Kdor ne odglasi izseljeno stranko ali osebo, bode ravnatoko kaznovan, kakor če bi koga zglastil, ki ne stanuje v hiši. Kdor je v hiši samo na hrani ali na stanovanju ne sme biti vpisan v hišno polo. Vsak se sme vpisati le tam kjer stanuje. Krušne komisije ne bodo sprejemale prigrasitve in ne odglasitve. Ta urad se nahaja v mestni posvetovalnici vsak torek in petek pa v veliki magistratni dvorani.

— **Prememba v posestvu.** Gospa Justina Poženel iz Ljubljane je kupila od gospe Helene Tomc znano gostilno in posestvo "pri Lozarju" v Rožni ul. št. 15 v Ljubljani, ter jo, kakor razvidno iz inserata v našem listu, prevzame.

— **Zavod za konserviranje rib.** Urad za ljudsko prehrano se bavi, kakor poročajo dunajski listi, s projektom ustanovitve zavoda za konserviranje rib v Voloski. Pri napravi in obratu naj bi sodelovala vojna mornarica. Konservirale naj bi se ne le morske, ampak tudi ribe iz sladkih voda in ribnikov. RIBE se bodo prekajevale, sušile in marinirale.

— **Lakota v Dalmaciji.** Dalmatinski listi prinašajo dan za dnem iz vseh krajev Dalmacije poročila, kako strada dalmatinsko prebivalstvo. Tako prinaša "Narodni list" sledeče poročilo, ki je svedoča lepo pristrženo od cenzure, iz Lucura: "Bože, daj

nam dežja! Kaj naj počne izstradano ljudstvo s 6 kg koruze na mesec? 6 kg koruze na mesec je naše vse, naš kruh in vse ostalo brez olja in brez soli, ker morske soli ne moremo dobiti. Nek mestni oderuh jo je dobil iz Voloske, a jo prodaja po 1 krono kilogram. Ker je hrana brez soli, je skoraj neužitna in od vsakogar čujemo eno in isto, da lačen ne more delati, a če bi tudi mogel delati, ne bi delal, ker noče počakati letošnje zime... Griže imamo na pretek. "Savez" nam je poslal 30 kg riža, a mi smo prejeli le 27 in pol kilograma (ker so na parniku preglodale miši vrečo!). Vsak bolnik dobiva za sedem dni 1 in en četrt kilograma riža." Tako en dopis. Isti list prinaša dopis iz Boke, ki začenja: "Pri nas je življenje vsaki dan težje." Vse drugo je pobeljeno, in bo pričela črtati cenzura najbrže tudi oglase tistih, ki umrjo od lakote.

— **Delavske zadeve v državnem zboru.** V socialno političnem odseku državnega zbora je poročal predčerašnjim poslanec Hummer o vladni predlogi glede spremembe in ureditve nekaterih določil obrtnega reda o delavnem času žensk in mladostnih delavcev. Potegoval se je za to, da se vladna predloga raztegne tudi na malo obrt, ter za varstvo mladostnih pomožnih delavcev do izpolnjenega osemnajstega leta. Voditelj trgovskega ministrstva dr. Mataja je opozarjal na načelno razliko med odborovim predlogom in nazarjanjem vlade. Bilo bi nevarno, uvesti omenjene reforme že v sedanjem trenutku, v katerem brezhibno nadaljevanje obrta ne služi samo privatnim interesom, marveč je obenem vprašanje javnega interesa. Nastala je daljša debata; vsi govorniki so se izrekli za razširjenje posameznih določb vladne predloge. — Socialno-zavarovalni odsek je sklenil, da se da naredbi o premembi bolniško-zavarovalnega zakona z nekaterimi premembami oblika zakona. Dotični načrt se bo državnemu zboru v kratkem predložil.

Aprovizacija.

Pomanjkanje kavni surogatov, posebno v zadnjem času, ima svoj vzrok v izčrpanju zaloga lanskega pridelka. Do nove letine bo pa treba čakati še skoro dva meseca. Letošnja letina bo po kakovosti sicer boljša od lanske, po množini bo pa za lansko precej zaostajala. Tovarne kavni surogatov dobivajo surovine od centrale za razdelitev surovin za kavne primesi. Ta centrala jih razdeljuje na ta način, da pokrije najprej potreščino za vojaštvo, ostalek pa razdeli med posamezna podjetja v razmerju, kakor so jih odjemala pred vojno. Vsled tega so posamezne tovarne primorane tudi gotovo blago razdeljevati po sličnem ključu med svoje odjemalce.

Opozarjamo vse posestnike, ki imajo že zrel krompir, da ga oddajo komisijonarju svoje občine do 5. septembra t. l., ker velja prevzemna cena K 25 za 100 kg samo do tega dne. Od 6. septembra t. l. naprej bo cena samo K 15 za 100 kg.

Transportna dovolila za žito in krompir. Zavod za promet z žitom naznanja, da daje dovolila za prevoz žita, moke, fižola in krompirja le onim, ki žele prepeljati pridelek lastne njive ali pa njive, ki so jo imeli v najemu. V poslednjem slučaju je dokazati s potrdilom, da je bila v najem vzeta njiva kot taka svoječasnno prigrasena komisija, ki je popisovala posestvena ploskev. Ta potrdila izdajajo okrajni žitni nadzorniki dotičnega okrajnega glavarstva, v katerega okrožja leži v najem vzeta njiva. Navesti je tudi natančno množino, katero želi kdo prepeljati.

Transportna dovoljenja za živila. Mnogo strank hodi od urada do urada in išče transportnih dovoljenj za krompir, žito in druga živila. Vse te obveščamo, da so

zlasti krompir, žito in vsi mlevski izdelki pod državno zaporo. V zmislu postave je torej izključeno nakupovati omenjena živila po deželi in jih prinašati v mesto. Opozarjamo stranke, da se po tem ravna in ne nadlegujejo po nepotrebnem uradov, ki jim ne morejo dati transportnih dovoljenj.

Enajsta soška bitka.

Na visoki planoti Banjšice so se bojne razmere menda ustalile. Severno od Podlešča, ki leži nekako v sredi med Vrhom in Čepovanom, se bodo vršili v bodoče najbrže le boji za pozicije. Južno pa napada sovražnik z nezmanjšano ljutostjo: njegov cilj je osvojitve gore sv. Gabrijele. Italijani so poskusili tudi s pomočjo kavalrije doseči svoj namen. Uradno poročilo poroča lakonično: bila je uničena v ognju naših strojnih pušk. Kdor pozna tamošnje ozemlje, bo to razumel.

Z zavzetjem višin sv. Marka bi Italijani radi potisnili naše obrambne črte dalje proti vzhodu. To stremljenje je umljivo. Kajti posesti Gorice se sovražnik ne more veseliti, dokler so gora sv. Gabrijele, višine sv. Marka in Fajtov hrib v naših rokah. Pri Kostanjevici se je naša fronta pomaknila nekoliko naprej ter so se s tem obrambni pogoji znatno zboljšali.

Lahi so, kakor vse kaže, svoje rezerve že precej izrabili. Polki, ki so bili pred kratkim še na Tirolskem, se bojujejo sedaj na soški fronti. Tudi svojo kavalerijo je sovražnik brezobzirno poglaval v boj.

*

Italijansko uradno poročilo. 30. avgusta. Na banjški visoki planoti in vzhodno Gorice je poskušal sovražnik z močnimi protinapadi osvojiti si zopet pozicije, katere smo bili pred kratkim zavojevali. Povsodi je bil zavrnjen. Pozicije so bile trdno vzdržane in na nekaterih točkah razširjene. Vjeli smo 561 mož. Naša letala so obnovila z uspehom obstreljevanje sovražnihih baterij v Panovcu. Na Krasu je bil zvečer dne 29. avgusta sovražni napad med Vipavo in Fajtim grebenom zlomljen pri naših četah. Dne 28. in 29. ponoči je trajalo na trentinski fronti na Stilserskem prelazu do Karnije s koncentracijo ognja in številnimi akcijami izvidnih oddelkov, jako živahno bojno delovanje. V okolišju Tofane je napadel sovražnik po močni artiljerijski pripravi trikrat z veliko ljutostjo naše pozicije ob vhodu v dolino Travenanzes; bil je gladko zavrnjen.

Razno.

* **Cikorije za 25.000 kron** sta ukradla pekovski pomočnik A. Herman in elektrik Stöckbauer v tovarni Ch. Krauss na Dunaju. Tatu so pač vjeli, blago pa je že prodano.

* **Tihotapstvo z živili.** V Zagrebu so zasačili za prevažanja pohištva namenjen voz, v katerem so bila natovorjena živila v vrednosti 60.000 kron. Živila so bila namenjena v Dalmacijo.

* **Jugoslovanski list v Petrogradu.** Kakor smo že javili po "Novem Vremenu", je izšla v Petrogradu prva številka novega jugoslovanskega lista. Zdej javlja "Dru", da sede v uredništvu tega lista tudi znani hrvatski publicisti Franjo Supilo, Milan Marjanović in dr. Franjo Potočnjak.

* **Klofač v Pragi.** Dne 29. avgusta se je pripeljal v Prago poslanec Klofač. Na kolodvoru ga je sprejela velika množica in ga živahno pozdravila. Ko je prišel do narodno-socialnega društvenega doma, so ga mladi ljudje dvignili na rame in ga nesli do voza električne železnice, kliče mu: "Na zdar!" in prepevaje češko narodno himno.

* Na borzah na Dunaju in v Budimpešti se je zadnje dni razvila brezprimerno silna spekulacija. Vse bi rado denar naložilo v vrednostnih papirjih. Za cene že ni hče več ne vpraša. Naročil za nakup je toliko, da hočejo na Dunaju pomnožiti število senzala. Vlada se temu početju že nič več ne ustavlja, ker ve, da je vsak odpor brez učinka. Še hujša spekulacija se je razvila na borzi v Budimpešti. Ondotni spekulanti operirajo obenem tudi na dunajski borzi in povzročajo tako zmešnjavo.

* Roparji v komitatu Marmaroš. Iz Budimpešte poročajo: V komitatu Marmaroš so vjeli roparsko tolpo, ki je bila že mesece strah in groza številnih občin. Enega orožnika so bili roparji ubili. Boji v marmaroških gozdovih so trajali več dni, končno pa se je posrečilo roparsko tolpo, kateri je bil načelnik neki Andrej Rebar vjeti. Štela je 133 članov in kakih 190 rodbinskih članov ter 11 pobeglih ruskih vojnih vjetnikov. Našli so pri roparjih 130.000 K denarja, mnogo orožja in municije. Roparje so oddali vojaškemu sodiščem v Marmaroški Sihoti in v Košicah.

* Zbornica bo sklicana 18. septembra. Ministrski predsednik dr. pl. Seidler je javil odposlanstvu kmečkih zastopnikov, da bo sklicana zbornica dne 18. septembra k plenarnemu zasedanju.

* Novi krvavi nemiri v Petrogradu. V Petrogradu so izbruhnili ponoči na 22. in 23. t. m. novi, krvavi nemiri. Pripeljali so se na ceste oklopni avtomobili s strojnimi puškami. Petrograjčani so bežali iz mesta. Četam so prepovedali streljati v zrak.

* Dr. Ivan vitez Žolgar je rojen leta 1867 v okolici Slovenske Bistrice. L. 1894 je dovršil svoje pravne študije in promoviral „sub auspiciis imperatoris“. Nato je stopil v politično službo na Štajerskem. Leta 1898 je bil poklican v ministrstvo za uk in bogočastje in od tam leta 1902. v ministrsko predsedstvo, kjer mu je bilo izročeno vodstvo državnopravnega oddelka. Leta 1915, je postal sekcijski načelnik. L. 1917. mu je bilo podeljeno plemstvo. Od leta 1899. dalje je bil privatni docent na dunajskem veučilišču in je sedaj še vedno član državne izpraševalne komisije iz državnopravnih ved. Dr. Iv. Žolger je znan strokovnjak na polju državnega prava.

* Strašen požar v Petrogradu je uničil oddelek za izdelovanje raketov. Plameni so švigali 40 m visoko; 45.000 zabojev je eksplodiralo. Škode je več milijonov kron.

* Nepošteni vojaški uradniki. Dunajsko divizijsko vojaško sodišče je razpravljalo proti višjemu oskrbniku Makariusu iz Gradca, proti oskrbnikom Edmundu Götzingerju in Juliju baronu pl. Silbernaglu iz Ptuja, proti višjim oficialom Vladimirju Szutka, Francu Matiaseku, Kamilu Reichu, Jaroslavu Kodesu, uradniku Ferdinandu Troknerju, proti črnovojniku z enoletnim prostovoljskim znakom Rudolfu Muchi in proti oficialu Moricu Zeinerju z Dunaja. Glavni krivec je Leinweber, ki je pri zajtrku pregovoril svoje podrejene, da je zdaj prilika kaj prihraniti. In res so prodajali na škodo države moko, riž, oves, sardine itd. Zaslužili so Kodes 420.000 K, Leinweber 130.000 K, Matiassek 80.000 K, Szutka 42.000 K in Reich 6000 K.

Listnica uredništva.

Ulvak, vojna pošta 646. Brošura, ki jo zahtevate, je postala vsled izpremembe zakona za vzdrževalnino družinam vpoklicanih nerabna. Po novi odredbi imajo ljubljanske družine črnovojnikov pravico do 1.60 K na dan za osebo. Tudi otroci pod osmim letom imajo pravico do istega prispevka.

Agitirajte za „Naprej!“ Pošiljajte ga vojakom!

Vojna.

AVSTRIJSKO VOJNO POROČILO.

Dunaj 31. avgusta. (Kor. urad.) Uradno se razglša:

VZHODNO BOJIŠČE.

Pri Skali v Galiciji so izvršile naše bojne čete uspešen sunek v sovražne jarke.

ITALIJANSKO BOJIŠČE.

Italijanski letalci so včeraj opoldne že četrtočkrat napadli odprto mesto Trst. Posebne škode niso napravili. Na kraški planoti je bilo razmeroma mirno. V goriški okolici so Italijani vsled velikih izgub v zadnjih dneh mirovali. To bojno pavzo smo porabili v to, da smo prepočili sovražnika iz nekaterih točk, kjer se je bil vgnjezdil. Tudi severno od Kala ni bilo včeraj večjih bojov. S tem večjo srditostjo pa so se vrgle italijanske divizije v imenovanem odseku fronte na naše pozicije pri Podlesčah, pri Madonih in Britofu ter na žarišče ljutih bojov ob Soči — na goro Sv. Gabriela. Z izredno trdovratnostjo je sledil napad za napadom.

Zopet se imamo zahvaliti hrabrosti in vztrajnosti vojnih oddelkov iz vseh krajev Avstrije in Ogrske, da smo po ljutih bojih obdržali zmagovalno vse pozicije. V večurnih bojih moža proti možu je zmaga disciplina in hrabrost naših čet. Polne napadnega duha so vjele naše čete, ko so sovražni napadi že ponehali, 3 častnike in 110 mož ter vplenili dve strojni puški v sovražnih jarkih. Tako je bil tudi štirinajsti bojni dan za naše čete dan uspeha.

Na koroški fronti nobenih posebnih dogodkov.

Na južnotirolski meji pri Bezzecchi iztrgali smo sovražniku močna opirališča. Kar italijanske posadke ni padlo, smo odvedli v vjetništvo.

Šef generalnega štaba.

NEMŠKO VOJNO POROČILO.

Berlin, 31. avgusta. (Kor. urad.) Wolffov urad poroča:

ZAPADNO BOJIŠČE.

Armada skupina prestol. Ruprehta Bavarskega.

Na Flandrskem se je stopnjevalo proti večeru bojno delovanje artiljerij na obrežju in med Yserom in Lyajem. Nato je bilo več spopadov na predpolju naših postojank. Vjeli smo več Angležev. — V Artoaju so se razvili severno od Lensa krajevni boji, trajajoči do noči. Južnozpadno od le Cateleja so iztrgali lovski polki Angležem del njihove zadnje pridobitve. Dobili smo mnogo vjetnikov. St. Quentin so obstreljavali Francozi.

Armada skupina nemškega cesarjeviča:

Na vzhodni polovici Chemin des Dames je bilo bojno delovanje živahno. Pred Verdonom se je razvil ob obeh straneh Moze močan artiljerijski boj, ne da bi bili doslej novi napadi.

VZHODNO BOJIŠČE.

Armada fronta generalfeldmarš. princa Leopolda Bavarskega.

Sev.-zap. Dünaburga so prodirali ruski pohodni oddelki pod zaščito artiljerije pri Illuxtu. Naša posadka v strelskem jarku je zavrnila nasprotnika. Enako brezuspešno so ostala ruska podjetja ob Naroškem jezeru. Pri Skali so nekateri naši polki šli čez Zbruz, vdrl v ruske črte in se vrnili z vjetniki in plenom in razrušili ruske jarke. Med Dnjestrom in Donavo je položaj neizpremenjen.

MAKEDONSKO BOJIŠČE.

Ob hudi vročini je trajalo bojno delovanje dalje. Na Dobrem polju so bili zavrnjeni srbski oddelki, ob Dojranskem jezeru pa angleški, vsi s težkimi izgubami.

Prvi generalni kvartirni mojster
v. Ludendorff.

Okrajna bolniška blagajna v Ljubljani

Pisarna: Turjaški trg št. 4, prvo nadstropje
Uradne ure so od 8. zjutraj do 2. popoldne
Ob nedeljah in praznikih je blagajna zaprta

Zdravnik blagajne	Ordinira		Stanovanje
	dopol.	popol.	
Dr. Košenina Peter splošno zdravljenje	1/211—1/21		Turjaški trg št. 4 v okr. bol. blag.
	1/21.—1/23		Turjaški trg št. 4 v okr. bol. blag.
Dr. Alojz Kraigher splošno zdravljenje	1—3		Poljanska cesta 18.

Člani, ki potrebujejo zdravniško pomoč, se morajo zglasiti v pisarni bolniške blagajne, da se jim izstavi nakaznico za zdravnika (bolniško zglasnico), brez te ordinirajo zdravniki le v nujnih slučajih; Troškov, ki nastanejo, kadar zboleli član sam pozove druge zdravnike, da ga lečijo, ne povrne bolniška blagajna. Od blagajniškega zdravnika izpolnjeni bolniški list se mora takoj oddati v blagajniški pisarni. Ob nedeljah in praznikih se ordinira le v nujnih slučajih. Za vstop v bolnico je treba nakaznice. Zdravila se dobe v vseh ljubljanskih lekarnah. Bolniščinina se izplačuje vsako soboto, če je ta dan praznik, pa dan prej od 8. zjutraj do 1. popoldne. S pritožbami se je obračati do načelnika okrajne bolniške blagajne.

Načelstvo.

Najboljše nadomestilo za dragi in nezdrav.
ruski čaj in kavo nam daje novi iz domačih rastlin
in napravljeni aromatični, zdravi, okusni

naravni želiščni jedilni čaj

kot nadomestilo za škodljivo kavo in ruski čaj. Najboljša pijača za zajutrek z rumom, citrino, mleko ter Sida-mednim praškom ali Sida-limonadnim praškom in tudi brez vsakršnega dodatka. Kdor nemara postati nervozen, naj pije sam in daje posebno otrokom želiščni jedilni čaj. — 1 zavoje (zadostuje za 14 dni) stane 50 vinarjev. Dobi se v

prodajalnicah Konsumnega društva za Ljubljano in okolico.

„ASANOL“ ima presenetljiv uspeh pri pokončanju žoharjev, ščurkov, mravelj itd. Ena škatljica stane 1 krono.

„Piff - Paff“ (nadomestilo za podganjo smrt) najboljšo sredstvo za streljanje podgan in miši. 1 pušica stane K 1.50.

„St. Valentinov redilni prašek za prešiče“ je edino uspešno pri prebavi krme, zaradi tega izredno redi meso in tolašce. 1 zavoček stane 1 krono.

Dobi se vseh prodajalnic konsumnega društva Ljubljano in okolico.

Mazilo za lase

varstvena znamka „Netopir“

napravi g. Ana Križaj v Spodnji Siški številka 222 pri Ljubljani. Dobi se v Kolo-dvorski ulici 200 ali pa v trafiki pri farni cerkvi. V treh tednih zrastejo najlepši lasje. Steklenica po 4 in 5 K. Pošilja se tudi po pošti. Izborna sredstvo za rast las. — **Za gotovost se jamči. — Zadostuje steklenica.** Spričevala na razpolago.